

Kontakty z Mediami
i Informacja

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej

KOMUNIKAT PRASOWY nr 164/20

Luksemburg, 17 grudnia 2020 r.

Wyrok w sprawach połączonych C-354/20 PPU i C-412/20 PPU
Openbaar Ministerie (Niezależność wydającego nakaz organu sądowego)

Samo istnienie informacji świadczących o systemowych lub ogólnych nieprawidłowościach w zakresie niezawisłości władzy sądowniczej w Polsce lub o pogłębieniu się tych nieprawidłowości nie stanowi podstawy odmowy wykonania przez organy sądowe innych państw członkowskich każdego europejskiego nakazu aresztowania wydanego przez polski organ sądowy

Jednakże należy odmówić wykonania europejskiego nakazu aresztowania wydanego przez polski organ sądowy, jeżeli w świetle osobistej sytuacji zainteresowanej osoby, charakteru przestępstw, których dotyczy nakaz, oraz kontekstu faktycznego, w którym został on wydany, istnieją poważne i sprawdzone podstawy, aby uznać, że w wypadku przekazania tym organom osoba ta będzie ze względu na te nieprawidłowości narażona na rzeczywiste ryzyko naruszenia prawa do rzetelnego procesu sądowego

W sierpniu 2015 r. i w lutym 2019 r. polskie sądy wydały wobec dwóch obywateli polskich europejskie nakazy aresztowania (zwane dalej „ENA”) w celu, odpowiednio, przeprowadzenia postępowania karnego oraz wykonania kary pozbawienia wolności. Zainteresowani przebywali w Niderlandach, wobec czego zgodnie z prawem niderlandzkim officier van justitie (prokurator, Niderlandy) zwrócił się do Rechtbank Amsterdam (sądu rejonowego w Amsterdamie, Niderlandy) z wnioskami o wykonanie tych ENA.

Sąd ten powziął jednak wątpliwości, czy powinien uwzględnić te wnioski. Dokładniej rzecz ujmując, zastanawia się on nad znaczeniem wyroku Minister for Justice and Equality (Nieprawidłowości w systemie sądownictwa)¹, który zapadł w kontekście reform systemu sądownictwa w Polsce. Trybunał orzekł w tym wyroku, że w razie wykazania, iż zainteresowana osoba będzie w wypadku przekazania do państwa członkowskiego, które wydało ENA, narażona na rzeczywiste ryzyko naruszenia prawa do rozpatrzenia jej sprawy przez niezawisły sąd, stanowiącego zasadniczy element prawa do rzetelnego procesu sądowego², wykonania ENA można wyjątkowo odmówić. Taka odmowa jest jednakże możliwa dopiero po przeprowadzeniu badania składającego się z dwóch etapów: po ogólnym ustaleniu, czy istnieją obiektywne informacje świadczące o istnieniu naruszenia tego prawa ze względu na systemowe lub ogólne nieprawidłowości z zakresu niezawisłości władzy sądowniczej wydającego nakaz państwa członkowskiego, wykonujący nakaz organ sądowy musi następnie zweryfikować, w jaki sposób owe nieprawidłowości mogą konkretnie wpływać na sytuację zainteresowanej osoby w wypadku przekazania jej organom sądowym tego państwa członkowskiego.

Powołując się na niedawne okoliczności³, z których niektóre wystąpiły już po wydaniu rozpatrywanych ENA, Rechtbank Amsterdam stanął na stanowisku, że nieprawidłowości w polskim systemie sądowym są tego rodzaju, iż żaden polski sąd nie daje już rękojmi niezawisłości, co

¹ Wyrok z dnia 25 lipca 2018 r., Minister for Justice and Equality (Nieprawidłowości w systemie sądownictwa), [C-216/18 PPU](#); zob. komunikat prasowy [nr 113/18](#).

² Prawo to jest gwarantowane przez art. 47 akapit drugi Karty praw podstawowych Unii Europejskiej.

³ Sąd odsyłający powołał się między innymi na niedawne orzecznictwo Trybunału w tej dziedzinie [wyroki: z dnia 19 listopada 2019 r., A.K. i in. (Niezależność Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego), [sprawy połączone C-585/18, C-624/18 i C-625/18](#); zob. także komunikat prasowy [nr 145/19](#), a także z dnia 26 marca 2020 r., Miasto Łowicz i Prokurator Generalny, [sprawy połączone C-558/18 i C-563/18](#); zob. także komunikat prasowy [nr 35/20](#)], jak również skargę Komisji przeciwko Polsce o stwierdzenie nieważności (sprawa w toku [C-791/19](#)).

sprawia, że prawo jednostek do rozpatrzenia ich sprawy przez niezawisły sąd przestało być zagwarantowane. W tym kontekście wspomniany sąd zastanawia się, czy takie ustalenie może stanowić samoistną podstawę odmowy wykonania ENA wydanego przez polski sąd, bez konieczności analizowania wpływu tych nieprawidłowości na okoliczności konkretnej sprawy.

Trybunał, orzekający w składzie wielkiej izby w ramach pilnego trybu prejudycjalnego (PPU), udzielił na zadane pytanie odpowiedzi negatywnej, potwierdzając swe dotychczasowe orzecznictwo sformułowane w wyroku Minister for Justice and Equality (Nieprawidłowości w systemie sądownictwa).

Ocena Trybunału

W pierwszej kolejności Trybunał orzekł, że systemowe lub ogólne nieprawidłowości w zakresie niezawisłości władzy sądowniczej wydającego nakaz państwa członkowskiego, niezależnie od ich wagi, nie stanowią samoistnej podstawy, aby wykonujący nakaz organ sądowy mógł twierdzić, że wszystkie sądy tego państwa członkowskiego utraciły status „wydającego [ENA] organu sądowego”⁴, które to pojęcie co do zasady wymaga, aby zainteresowany organ działał w sposób niezależny.

W tym względzie Trybunał stwierdził na początku, że istnienie takich nieprawidłowości niekoniecznie musi przekładać się na wszystkie rozstrzygnięcia tych sądów. Trybunał wskazał następnie, że mimo iż zasady wzajemnego uznawania i wzajemnego zaufania, na których opiera się funkcjonowanie mechanizmu ENA, mogą wyjątkowo doznawać ograniczeń, możliwość odmówienia statusu „wydającego nakaz organu sądowego” wszystkim sądom państwa członkowskiego, w którym takie nieprawidłowości wystąpiły, prowadziłaby do ogólnego wyłączenia stosowania tych zasad w kontekście ENA wydawanych przez te sądy. Takie rozwiązanie miałoby też inne, bardzo istotne konsekwencje, gdyż skutkowałoby ono między innymi tym, że sądy tego państwa członkowskiego nie mogłyby już zwracać się do Trybunału w trybie prejudycjalnym⁵. Trybunał przyznał wreszcie, że jego niedawne orzecznictwo, zgodnie z którym prokuratury niektórych państw członkowskich nie dają – ze względu na ich podporządkowanie władzy wykonawczej – gwarancji niezawisłości, która jest niezbędna do tego, by dany organ mógł mieć status „wydającego nakaz organu sądowego”⁶, nie znajduje zastosowania w kontekście sądów państw członkowskich. W Unii opartej na prawie wymóg niezależności sądów z samej swej natury całkowicie bowiem wyklucza podporządkowanie tej władzy.

W drugiej kolejności Trybunał potwierdził, że istnienie lub pogłębienie się systemowych lub ogólnych nieprawidłowości w zakresie niezawisłości władzy sądowniczej wydającego nakaz państwa członkowskiego, świadczące o istnieniu ryzyka naruszenia prawa do rzetelnego procesu sądowego, nie pozwala jednak przyjąć⁷, że osoba, której dotyczy ENA, będzie w wypadku przekazania rzeczywiście narażona na to ryzyko. W związku z tym Trybunał potwierdził sformułowany w wyroku Minister for Justice and Equality (Nieprawidłowości w systemie sądownictwa) wymóg przeprowadzenia dwuetapowego badania i wskazał, że o ile stwierdzenie takich nieprawidłowości powinno oczywiście wzbudzić czujność organu wykonującego nakaz organu sądowego, o tyle nie zwalnia go to z obowiązku przeprowadzenia, w drugim etapie tego badania, w sposób konkretny i dokładny oceny tego ryzyka. Ocena ta musi uwzględniać sytuację osoby ściganej, charakter przestępstwa, którego dotyczy ENA, oraz kontekst faktyczny, w którym został on wydany, taki jak oświadczenia przedstawicieli władzy publicznej mogące wpływać na sposób rozstrzygnięcia konkretnej sprawy. Trybunał przypomniał w tym względzie, że ogólne zawieszenie mechanizmu ENA wobec danego państwa członkowskiego, które zwalniałoby

4 W rozumieniu art. 6 ust. 1 decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi (Dz.U. 2002, L 190, s. 1), zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26 lutego 2009 r. (Dz.U. 2009, L 81, s. 24).

5 Takie rozwiązanie oznaczałoby, że żaden sąd wydającego nakaz państwa członkowskiego nie mógłby w wystarczający sposób spełniać wymogu niezawisłości, który nierozzerwalnie łączy się z pojęciem „sądu” w rozumieniu art. 267 TFUE.

6 Zobacz w szczególności wyrok z dnia 27 maja 2019 r., OG i PI (Prokuratury w Lubece i w Zwickau), sprawy połączone C-508/18 i C-82/19 PPU; zob. także komunikat prasowy nr 68/19.

7 Na podstawie art. 1 ust. 3 decyzji ramowej w sprawie ENA.

z obowiązku przeprowadzenia takiej oceny i skutkowałoby automatyczną odmową wykonania ENA wydanego przez to państwo, jest możliwe tylko w wypadku formalnego stwierdzenia przez Radę Europejską, że owo państwo członkowskie nie przestrzega zasad, na których opiera się Unia⁸.

Trybunał wyjaśnił też, że w sytuacji, gdy ENA został wydany w celu przeprowadzenia postępowania karnego, wykonujący nakaz organ sądowy powinien w danym wypadku uwzględnić systemowe i ogólne nieprawidłowości w zakresie niezawisłości władzy sądowniczej wydającego nakaz państwa członkowskiego, które wystąpiły po wydaniu danego ENA, i ustalić, w jaki sposób owe nieprawidłowości mogą mieć wpływ na sądy tego państwa członkowskiego, które są właściwe w zakresie prowadzenia postępowań, w których będzie uczestniczyć zainteresowana osoba. W sytuacji gdy ENA został wydany w celu przekazania osoby ściganej do celów wykonania kary pozbawienia wolności bądź środka zabezpieczającego polegającego na pozbawieniu wolności, wykonujący nakaz organ sądowy musi zbadać, w jakim stopniu systemowe lub ogólne nieprawidłowości istniejące w wydającym nakaz państwie członkowskim w chwili wydania ENA wpłynęły w okolicznościach konkretnej rozpatrywanej sprawy na niezależność sądu tego państwa członkowskiego, który orzekł karę pozbawienia wolności bądź środek zabezpieczający polegający na pozbawieniu wolności, dla wykonania których ów europejski nakaz aresztowania został wydany.

UWAGA: Odesłanie prejudycjalne pozwala sądom państw członkowskich, w ramach rozpatrywanego przez nie sporu, zwrócić się do Trybunału z pytaniem o wykładnię prawa Unii lub o ocenę ważności aktu Unii. Trybunał nie rozpoznaje sporu krajowego. Do sądu krajowego należy rozstrzygnięcie sprawy zgodnie z orzeczeniem Trybunału. Orzeczenie to wiąże w ten sam sposób inne sądy krajowe, które spotkają się z podobnym problemem.

Dokument nieoficjalny, sporządzony na użytek mediów, który nie wiąże Trybunału Sprawiedliwości.

[Pełny tekst](#) wyroku jest publikowany na stronie internetowej CURIA w dniu ogłoszenia.

Osoba odpowiedzialna za kontakty z mediami: Ireneusz Kolowca ☎ (+352) 4303 2793

Nagranie wideo z ogłoszenia wyroku jest dostępne przez „[Europe by Satellite](#)” ☎ (+32) 22964106

⁸ W ramach postępowania uregulowanego w art. 7 ust. 2 TUE.